

Clémentine Mélois

Dan is het goed

Vertaald door Marijke Arijs

**T
R
I
S
T
A
N**

Ik moet dit verhaal vertellen zolang ik nog blauwe verf op mijn handen heb. Die zal uiteindelijk verdwijnen en ik ben bang dat de herinneringen dan ook zullen vervagen, zoals een droom die vervliegt bij het ontwaken zonder dat je hem vast kunt houden.

Dat blauw heb ik gebruikt om papa's kist te schilderen. Een RAL 5002 blauw, op bestelling gemaakt door een rare verfhandelaar, in een halflege loods achter de Leclerc in Villers-Cotterêts. Handig is dat: je geeft het nummer op, een machine mengt de kleur en je vertrekt met de speciaal voor jou gemengde pot.

Ik was blij dat de verkoper niet vroeg waar ik de verf voor wilde gebruiken. Is het voor binnen of buiten? Een keuken of een badkamer? Nee, voor mijn vaders doodskist, hij is gisteren overleden en we willen een faraonische uitvaart voor hem organiseren.

In de 'showroom' van het uitvaartcentrum stonden een zestal halve kisten opgesteld als toonzaalmodellen tegen een muur, die tijdens het invullen van de papieren discreet werd afgeschermd door een grijs gordijn.

We konden kiezen tussen de Montesquieu (eikenhout 27 mm, ecologische kist, vier handgrepen, naamplaatje, voor 1863 euro en 20 cent), de Rimbaud (gelakt grenen 22 mm, ecologische kist, vier handgrepen, naamplaatje, goedkope champagnekleurige bekleding, voor 894 euro en 5 cent) en de Boileau (honingkleurig grenen 22 mm, ecologische kist, vier handgrepen, naamplaatje, voor de ronde som van 1080 euro). Ik vroeg me af wat een 'ecologische kist' was en waarom ze die namen

hadden gekozen. Waarom kostte de Rimbaud maar de helft van de Montesquieu? Was dat omdat Rimbaud, ‘de man met wind aan zijn zolen’, rondliep met zijn handen in zijn kapotte zakken, terwijl de ander luisterde naar de adellijke naam Charles Louis de Secondat, baron de la Brède et de Montesquieu?

Ik heb het de vrouw van het uitvaartcentrum niet gevraagd. Achter haar bureau hing een fris behang in levendige kleuren met een afbeelding van een bergwaterval. Op een andere muur ontvouwde zich een al even weidse grasvlakte onder een blauwe hemel, het leek wel een Windows-achtergrond.

Ik veronderstel dat een of andere Amerikaanse studie het kalmerende effect heeft aangetoond van Windows-achtergronden op rouwende bezoekers die een uitvaart komen regelen. Ik weet niet hoe we er zonder de waterval en de grasvlakte aan toe zouden zijn geweest, maar het viel in ieder geval wel mee. We bleven waardig. Terwijl onze moeder de papieren invulde, keken Barbara en ik wat rond in de zaak – Mathilde zou overmorgen pas komen. Afgezien van de kisten was er een ruime keuze aan urnen en gepersonaliseerde grafplaten. Vaak riepen ze de wereld van bos en jacht op, zoals die met de afbeelding van een paddenstoel die heel eenvoudig ‘paddenstoel’ heette (154 euro), en die andere, waarvan ik een analyse had kunnen maken alsof het een kunstwerk betrof, zoals in de tijd dat ik op de kunstacademie zat: ‘Bedrukte glasplaat op een zwart-marmeren voet. De afbeelding, een rechthoek met de verhoudingen van de gulden snede, stelt een Ierse setter voor met droevige ogen. Hij ligt op een tapijt van varkenshaar, op het snijpunt van de horizonlijn met de diagonaal van het tafereel, met zijn poot op de loop van een gebroken geweer (sprekende symbolen van trouw en van de dood). Een fazant die aanstalten maakt om op te vliegen (symbool van het wild en de hoop) fluistert in zijn oor, zoals de duif van de Heilige Geest bij de Maagd Maria in de christelijke iconografie (symbool van puur-

heid en van de Annunciatie). Daarboven staat de zin “In gedachten blijven we altijd dicht bij jou” in het iconische lettertype Mistral, dat in 1952 door Roger Excoffon werd ontworpen op basis van zijn eigen handschrift (symbool van vrijheid, hard werken, Zuid-Frankrijk en van het standaardlogo van wasserettes en ijzerwinkels). De zwarte achtergrond en de afwezigheid van versiering doen een beetje denken aan het werk van Caravaggio.’

Toen het papierwerk achter de rug was, moest de advertentie voor de lokale krant worden opgesteld. Na enig aandringen bleek de vrouw van het uitvaartcentrum bereid het woord ‘Monsieur’ vóór ‘Bernard MÉLOIS’ te schrappen, een accent op de E te zetten en er ‘beeldhouwer’ aan toe te voegen. Maar toen ik vroeg het woord ‘overleden’ te vervangen door ‘dood’, zette ze de hakken in het zand: ‘Geen sprake van! Nee, nee en nog eens nee!’

Ik ben niet in discussie gegaan. Ze had waarschijnlijk instructies gekregen om de gemoederen te sussen, voor het geval het watervalbehang niet voldoende zou zijn. Er is niets aan de hand, uw dierbaren zijn niet dood maar overleden, en bij de gratie van een gedachte, een paddenstoel en een opvliegende fazant zijn we nog steeds dicht bij hen.

Om terug te komen op die doodskisten, die vond ik aan de dure kant – temeer daar het een ondankbare aankoop is. Nog erger dan het betalen van een verzekeringspolis, het vervangen van je ramen of de distributieriem van je Twingo. Wat stom, denk je dan, daar had ik een vakantie op Tahiti van kunnen betalen. Maar ja, zo gaat dat nu eenmaal, dat weten we allemaal: het leven bestaat uit veel distributieriemmen die vervangen moeten worden en heel weinig vakanties op Tahiti.

Hoe dan ook, de keuze was snel gemaakt. We hoefden er niet over na te denken. We kozen voor de eenvoudigste kist, van

ruw populierenhout. Hoe duur ze ook waren en hoe chic hun namen ook klonken, de kisten met de schrijversnamen waren allemaal even lelijk, in hoogglans gelakt hout met barokke handgrepen. Papa had gezegd: 'Ik wil een houten kist, vier planken en een deksel', en we waren sowieso van plan het ding te schilderen. Ik had het een paar dagen eerder nog met hem besproken.

‘We gaan je kist schilderen, pap. Welke kleur wil je? Rood? Geel?
Of misschien verguld met bladgoud, als een sarcofaag?’

‘Nee, joh, daar gebruik je toch geen bladgoud voor... Het
blauw van het kruis is prima.’

Mijn vader was beeldhouwer. Ongeacht het weer en het seizoen – koel in de zomer en koud in de winter – werkte hij onder het zingen van ‘Petite Fleur’, in zijn spijkerpak dat op het zitvlak helemaal versleten was, met zijn bril waarvan de glazen bijna ondoorzichtig geworden waren door de metaalsplinters, zijn mooie zwart uitgeslagen handen en zijn truien vol gaten (‘O Bernard, zeg me nou niet dat je je nieuwe trui hebt aangetrokken om te lassen, je overdrijft’), in een regen van vonken. Soms klonk er een ‘godverdomme!’ als het niet wilde vloten. Vervolgens zong hij weer verder, behoorlijk vals en met een tekst die afweek van het origineel:

Si les fleurs (geluid van een slijpmachine)

Qui bordent les chemins (geluid van een schuurmachine)

Se fanaient toutes un jour (geklop van een hamer)

Aaah, godverdomme! (geluid van metaal op metaal)

Au beau pays des fleurs... (geluid van een brander)

Zijn leven lang werkte hij aan een spectaculair oeuvre, in de rust van zijn atelier met uitzicht op de tuin. Mijn moeder aan zijn zijde, altijd aanwezig, binnen gehoorsafstand. Wij, zijn dochters. De stinkende hond. Vrienden die langskwamen. Buren. Als middelpunt van onze wereld, van het eilandje van ons gezin dat door de oneindige wildernis van velden, bossen en gewone mensen werd omgeven.

Drie jaar daarvoor, in september 2020, was ik zoals wel vaker een paar dagen in Parijs. Ik dronk een kop koffie in de zon, in Saint-Germain-des-Prés, toen ik een bericht ontving. Als de telefoon gaat denk ik altijd meteen het ergste en dus word ik meestal aangenaam verrast (Geweldig, niemand heeft een ongeluk gehad, ze proberen me gewoon nieuwe ramen aan te smeren). Maar die dag was het een bericht van mijn moeder: papa was zojuist met spoed naar het ziekenhuis gebracht. Meer stond er niet, maar ik barstte uit in een onbedwingbare huilbui. Ik realiseerde me dat dit het begin van het einde was. Victor, met wie ik nu samenwoon, was bij me. Hij was toen alleen nog maar een goede vriend en wist zich geen raad met mijn verdriet. We liepen in het wilde weg door de straten en ik snikte urenlang, met snottebellen aan mijn neus en gezwollen ogen, niet in staat een woord uit te brengen. Ik heb nooit meer zoveel gehuild als die dag. Mijn hele voorraad tranen was opgebruikt en ik moest flink zijn voor wat er nog zou komen. Ik rouwde van tevoren om mijn vaders dood.

Nadat ik mijn moeder had teruggebeld, dacht ik aan de drie motto's die Michel Salsmann, mijn atelierleider op de kunstacademie, ons altijd voorhield: 'Wie het ergste denkt, heeft gelijk', 'Wees blij als een ongeluk alleen komt' en 'Als je maar lang genoeg wacht, loopt alles verkeerd af'. Mijn neiging tot pessimisme had me niet bedrogen: papa had darmkanker in een vergevorderd stadium. Hij moest een zware ingreep ondergaan en het gevaar bestond dat hij niet meer zou ontwaken.

Tijdens een slapeloze nacht raadpleegde ik systematisch alle websites over het onderwerp. Dat had ik beter niet kunnen doen: bij de geringste verkoudheid praat het internet je een zeldzame ziekte aan, gevolgd door een langzame, pijnlijke dood, en mijn research naar de afloop van uitgezaaide kankers was allesbehalve opbeurend.

Ik weet niet of mijn vader vóór die tijd wist dat hij ziek was. Ik denk dat hij wel een vermoeden had, maar er niets van had gezegd. Om ons niet ongerust te maken, maar vooral om ongestoord te kunnen werken tot hij erbij neerviel. Zoals de bekende mangaka Osamu Tezuka, van wie de laatste woorden naar verluidt waren: 'Laat me alsjeblieft werken!'

Een paar dagen later voegden Barbara en ik ons bij onze moeder in La Ferté-Milon. Met ons drieën gingen we naar het ziekenhuis van Soissons. Papa was er slecht aan toe, maar zijn gevoel voor humor was nog intact: 'Ik ben op sterven na dood!' riep hij, zoals ik als ik op een informele manier wil zeggen dat ik moe of futloos ben.

Toen ik die dag afscheid van hem nam, dacht ik dat het de laatste keer was dat ik hem zag. Op de terugweg zag ik een groep eenden opvliegen. Dat is een teken, zei ik bij mezelf. Even later knalde er een eend tegen mijn voorruit. Vervolgens kreeg ik een lekke band. Een vrachtwagenchauffeur verving hem voor me, ik kon weer verder. Het reservewiel bleek lek, daar stond ik weer. Het maakte allemaal niets uit. Het is niets vergeleken bij de dood, zei mijn vader altijd als we klaagden over een pijntje. Ik weet niet wat die zwerm vogels, die suïcidale eend en die lekke band te betekenen hadden, maar mijn vader overleefde de ingreep tegen alle verwachtingen in. Na een paar weken in het ziekenhuis was hij weer thuis. Zodra hij terug was, ging hij weer aan de slag.

Het leven verleende ons respijt. Dat respijt duurde bijna drie jaar, waarin hij zware chemotherapie, radiotherapie en

immunotherapie moest ondergaan. Hij kreeg sluike haar en een gladde snor, zijn wimpers krulden, zijn huid zat onder de rode vlekken en hij verloor zijn eetlust, maar hij leefde. Hij ging weer aan het werk in zijn atelier en zong 'Petite Fleur'.

Ik had graag gezien dat die geleende tijd wat langer had geduurd. Op een dag vertelden de artsen ons dat ze de behandelingen zouden stopzetten, omdat ze geen effect meer hadden. De uitzaaiingen hadden zich verder verspreid, ze konden niets meer doen. Hoewel we het hadden zien aankomen, was het toch een zware klap.

Barbara en ik gingen terug naar La Ferté-Milon om hem tot het einde toe bij te staan. Mijn zus is poppenspeelster, haar zoon is al groot en net als ik heeft ze de grootste luxe die een mens hebben kan: de vrije beschikking over haar tijd. We konden zo lang blijven als we wilden en zo nodig gingen we een paar keer heen en weer. Onze zus Mathilde woont in de buurt van Berlijn en kon er met haar vier kinderen niet zo vaak zijn als wij.

Terwijl ik naar mijn ouders reed, bedacht ik dat die rit tussen Nantes en La Ferté-Milon de perfecte metafoor was voor het leven. Na vijf uur ontspannen rijden verschijnen de glanzende spitsen van de sculptuur *Les Flèches des cathédrales*. Vanaf dat monumentale product van de percentageregeling voor beeldende kunst langs de A10 beginnen de moeilijkheden: motorrijders die rechts inhalen in de files des levens, belangrijke afslagen die je niet mag missen, eindeloze tunnels en de sinistere landschappen in de buurt van de grote stad. Net als je moe begint te worden, heb je al je aandacht en energie nodig.

We waren geen van allen in topvorm toen papa echt op sterven na dood was. Mama had drie slopende jaren achter de rug, waarin ze hem had bijgestaan in de achtbaan van de opeenvolgende medische onderzoeken, remissies en recidives, met als

enige vooruitzicht een gewisse dood. Barbara had haar eigen problemen en ik kwam gebroken uit een langzame, pijnlijke scheiding. Mijn auto was in brand gestoken door voetbalsupporters – de laatste rit had ik gemaakt om mijn inmiddels echtgenoot zijn laatste spullen te brengen. Ik was ook verhuisd en een nieuwe weg ingeslagen: Victor was meer dan een vriend geworden. Hij had me bij elkaar geraapt, steunde me en bracht me boterhammen, terwijl ik de hele dag in pyjama rondhing.

In Tolkiens *In de ban van de ring*, het cultboek uit mijn kindertjaren, komt het Gezelschap in de mijnen van Moria in een lastig parket. Gandalf is aan het eind van zijn krachten en heeft rust nodig. Op dat moment doemt er een angstaanjagende vijand op die alleen hij kan verslaan. Hij wankelt en leunt zwaar op zijn staf. ‘Wat een tegenslag!’ zegt hij bij zichzelf. ‘En ik ben al moe.’ Zo gaan die dingen: soms doen de ergste situaties zich voor als je al uitgeteld bent. In zo’n geval hebben we geen andere keuze dan ze het hoofd te bieden. Het motto van de schilder Jan Van Eyck was ‘Als ich can’. Er zit niets anders op dan een voorbeeld aan hem te nemen en te doen wat we kunnen.

Van half mei tot begin juli 2023 verbleven Barbara en ik bijna de hele tijd in het ouderlijk huis in La Ferté-Milon, dat we alleen verlieten als we een afspraak hadden in de buitenwereld. Victor kwam vaak langs. We vonden de vertrouwde omgeving terug waarin we waren opgegroeid: onze moeder, het atelier, de grote tuin, vrienden die op bezoek kwamen, de hond, de schilderijen en sculpturen, de spinnenwebben en de met zand en kalk bepleisterde muren. Zelfs de oranje gordijnen in de woonkamer waren hetzelfde gebleven, het enige verschil was dat we er waren omdat papa op sterven lag.

‘Dag, lieverd! Aha, ik ben zo blij je te zien!’

‘Hé, dag pap! Het is ontzettend vroeg, slaap je niet?’

‘Nee, zoals je ziet. Ik wacht.’

Nederlands
letterenfonds
dutch foundation
for literature

De vertaler ontving voor dit boek
een projectbeurs van Literatuur Vlaanderen

Oorspronkelijke uitgave:

Alors c'est bien

© Éditions Gallimard, Paris, 2024

Nederlandse vertaling:

© 2026 Uitgeverij TRISTAN / Standaard Uitgeverij nv
Franklin Rooseveltplaats 12, B-2060 Antwerpen
en Marijke Arijs

www.standaarduitgeverij.be

info@standaarduitgeverij.be

Vertegenwoordiging in Nederland

New Book Collective, Utrecht

www.newbookcollective.com

Ontwerp omslag en binnenwerk: Herman Houbrechts

Opmaak: www.intertext.be

Coverbeeld: © Clémentine Mélois,
naar een foto van Michèle Mélois

Auteursfoto: © Éditions Gallimard – Francesca Mantovani

Eerste druk augustus 2026

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag
worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd
gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op
enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door foto-
kopieën, opnamen of op welke wijze ook, zonder vooraf-
gaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Niets uit dit boek mag op enigerlei wijze worden gebruikt of
gereproduceerd voor het trainen van kunstmatige-
intelligentietechnologieën of -systemen. Dit werk mag niet
gebruikt worden voor tekst- en datamining (artikel 4, lid 3
Richtlijn (EU) 2019/790).

ISBN 978 90 223 4226 8

D/2026/0034/344

NUR 320